

HRVATSKA

NOVOSTI - elektroničko mjesečno glasilo Društva prijatelja glagoljice iz Zagreba
godišće VI | broj 58 | listopad 2020. | ISSN 2718-4307

Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Ušli smo i u šestu godinu nastajanja *Novosti*. Pratite i dalje zanimljivosti iz svijeta glagoljice. Pozivamo vas da nam se pridružite na svim događanjima, a svojim priložima sudjelujte i u stvaranju ovoga biltena!

Što su radili glagoljaši tijekom ljeta

Donosimo još malo ljetnih kadrova obilježenih glagoljicom.

Crikvenica je 2012. godine proslavila veliki jubilej - 600 godina od prvoga spomena imena grada u službenom dokumentu, darovnici kneza Nikole IV. Frankopana pavlinima. Na ovu značajnu obljetnicu podsjeća nas i veliki suncobran s latiničnim i glagoljskim natpisom.

Baščini u članku naše članice i lektorice Zlate Jelovac. Pripreme su u punom jeku i nadamo se da će *Baščina* izaći iz tiska sredinom studenoga.

Zanimljiv suvenir nazvan *Vrećica krčke soli* izradila je gđa. Andrea Radojčić. Ovo je dio aktivnosti u sklopu projekta *U potrazi za frankopanskim posjedima* sa ciljem promoviranja frankopanskih solana u Solinama (mjesto u općini Dobrinj na otoku Krku) i frankopanske baštine. Suvenir se, uz prikladno popratno objašnjenje, može koristiti i za turističku promidžbu solinske crkve sv. Mavra, napuštenog obližnjeg sela Šugara, glagoljice i važnosti obitelji krčkih knezova Frankopana. Za takvu povijesnu znamenitost, nažalost, zna malo ljudi, iako se veliki broj turista ljeti kupa i odmara upravo na prostoru nekadašnje solane.

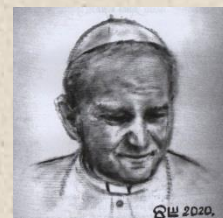
Na odmorištu Janjče u Lici, na autoputu A1 u pravcu Zagreba, naišli smo na još jedan suvenir - šalicu s glagoljskim slovima.

Učenicima OŠ Stanovi u Zadru dobrodošlicu u školske klupe želi ovaj lijepi glagoljski natpis.

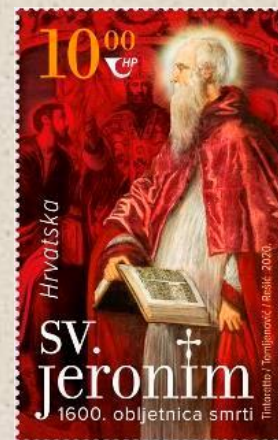
Naša članica iz Koprivnice, slikarica Snježana Božić, autorica je portreta pokojnog pape Ivana Pavla II. Svoje inicijale napisala je glagoljicom.

U Modernoj galeriji u Zagrebu do 25. listopada može se razgledati izložba kipara i medaljara prof. Damira Mataušića. U svom umjetničkom radu koji traje od 1974. godine u više navrata doticao se glagoljice.

Sredinom rujna održana je manifestacija *Projekt Ilica: Q'ART*. To je multidisciplinarni projekt čiji je cilj osmisliti nove modele upotrebe trenutno zapuštenih i nekorištenih prostora u Ilici, kao i iznova osmisliti ulogu glavne gradske ulice, očuvati njezine proizvodne obrte te sačuvati, ali i otvoriti nove kulturne sadržaje. U umjetničkom i glagoljskom smislu iskazala se gđa. Ivkica Mikuš koja je plavom kredom ispisala *Neka živi Zagreb naš*.

Tradicionalna izložba učeničkih radova, koja je u veljači bila otvorena u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu, nastavlja svoje putovanje Hrvatskom. Nakon Antunovca, gdje ju je nakratko zaustavila pandemija, stigla je u Udbinu i uveličala Dan hrvatskih mučenika koji je bio obilježen 12. rujna

Bibliofilni i ljubitelji glagoljice s veseljem su primili vijest da je u pripremi pretisak Misala kneza Novaka iz 1368. godine. To je jedna od najljepših i najvrjednijih hrvatskih rukopisnih knjiga koja predstavlja najvišu razinu kaligrafskog, iluminatorskog i uopće knjiškog umijeća naših glagoljaša. Vlastoručno ga je ispisao knez Novak Disislavić kao zavjetni dar crkvi u kojoj će biti pokopan. Koliko su ovu knjigu smatrali lijepom i dragocjenom njezini suvremenici, najbolje svjedoči činjenica da je poslužila kao jedan od glavnih predložaka za prvu hrvatsku glagoljsku tiskanu knjigu – Misal po zakonu rimskoga dvora iz 1483. godine. U ovom izdavačkom pothvatu sudjeluju Katedra Čakavskoga sabora Roč, Staroslavenski institut i Mozaik knjiga. Naklada neće preći 200 primjeraka, a svaki će biti numeriran. Planirani početak isporuke je u prosincu ove godine.

Povratak u puni pogon

Staroslavenski institut nas iz mjeseca u mjesec obraduje prigodnom glagoljskom riječi. Rujan je mjesec naših školaraca. Sa željom da budu kao šegrt Hlapić («mudri kao knjiga i dobri kao sunce») i da se ne daju podčiniti ničemu osim potrazi za istinom, znanjem i mudrošću, otkrivamo etimologiju imena najpoznatijeg šegrta u Hrvata. U Reguli sv. Benedikta iz 14. stoljeća riječ *hlap* ima značenje sluge.

Jako nas je razveselilo što se i ove godine u vremenu od 27. do 30. rujna održao tradicionalni 11. Sabor glagoljaša *Slovo Rogovsko*. Program Sabora bio je prilagođen trenutnoj epidemiološkoj situaciji tako da radionice nisu bile otvorene za javnost.

Dana 23. rujna g. Darko Žubrinčić je u Pleternici kod Požege održao jednosatno predavanje o glagoljici, u zanimljivom ambijentu na otvorenom, na poziv g. Franje Novaka, ravnatelja prekrasne Knjižnice u Pleternici, a zahvaljujući sugestiji gđe. Narcise Potežica, članice Ravnateljstva DPG-a, gđi. Narcisi Potežica.

U selu Srednji Lipovac kod Pleternice, na vanjskom dijelu crkve sv. Luke, otkriven je zajedno s dr. Dragom Svibenom novi glagoljički nadpis u Slavoniji, iz 14. ili 15. st. Više informacija: www.croatianhistory.net/etf/glf.html

Dva dana kasnije, 25. rujna, predsjednik DPG-a, Darko Žubrinčić izložio je zajednički rad s Ivanom Manceom, članom DPG-a, na temu *Črnkov zapis iz Državnog arhiva u Beču o obrani od Turaka i pogibiji Nikole Zrinskog 1566. g.* na konferenciji *Računalno jezikoslovlje i Zlatna formula hrvatskoga jezika*, Osijek. Predavanje je održano na daljinu, iz Zagreba, a više detalja se nalazi na poveznici: <http://www.croatianhistory.net/etf/crnkogl.html>. Organizatori konferencije bili su Matematički odjel i Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, a značajnu podršku u organizaciji dao je prof. dr. Mario Essert, član DPG-a. Skupu se na početku među inima obratio i dr. Drago Štambuk, na čiji poticaj je, nakon višegodišnjeg odlaganja, tek prošle godine prihvaćen njegov prijedlog o uvrštavanju "Zlatne formule hrvatskog jezika 'ča - kaj - što'" na popis zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Više podataka: <http://m-brojevi.com/>.

Ciklus tribina iz programa *Hrvatska glagoljaška baština* u akademskoj godini 2020./21. započeo je dr. sc. Željko Bistović iz Konzervatorskog odjela u Rijeci svojim predavanjem na temu *Listina Stjepana IV. Frankopana Ozaljskog iz 1539. godine (s osvrtom na frankopansku glagoljsku kancelariju i stanje Acta croatica)*.

Naredna tribina će biti održana u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu u srijedu, 14. listopada s početkom u 19 sati. G. Milan Kranjčević, književnik i predstojnik Katedre čakavskog sabora za Gacku pokrajinu, održat će predavanje pod nazivom: *Gačanski park hrvatske memorije kao hommage glagoljaškoj baštini Gacke*. Tribine će se održavati uz poštovanje svih epidemioloških mjera i svi ste dobrodošli!

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* našega Društva otvorio je koncertnu sezonu dana 1. listopada nastupom na tradicionalnoj misi u spomen na Jurja Slovina. Nakon deset uzastopnih nastupa održanih u ovoj prigodi u Zagrebačkoj katedrali, ove godine koncert je po prvi put održan u crkvi sv. Jeronima u Maksimiru.

Sljedeći nastup Zbor je imao u nedjelju 4. listopada u 18 sati u na svetoj misi na hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku u crkvi sv. Franje Ksaverskoga. Zborom je dirigirao maestro Miroslav Salopek uz orguljašku pratnju gđe. Hvalimire Bledšnjajder.

Dana 15. listopada u Velikoj dvorani Matice hrvatske u 18 sati, u organizaciji Društva Krčana i prijatelja otoka Krka, naš član i glavni urednik časopisa *Baščina*, doc. dr. sc. Tomislav Galović predstaviti će 75. svezak *Krčkog zbornika* koji je posvećen 50. obljetnici Povijesnog društva otoka Krka.

Godina svetoga Jeronima

Sveti Jeronim (Stridon, oko 347. - Betlehem, 30. rujna 420.), bio je kršćanski svetac, crkveni učitelj, teolog, filozof i jezikoslovac. Autor je prijevoda Biblije na latinski jezik, slavne *Vulgate*.

Rođen je u Stridonu čija lokacija do danas nije sa sigurnošću utvrđena. Poznata je izjava kojom je navodno opisao svoju naglu narav: "Bože oprosti mi jer sam Dalmatinac!". Zaštitnik je Dalmacije, teologa, prevoditelja, knjižničara, učitelja i studenata, a slavi se 30. rujna, na datum njegove smrti. Papinski hrvatski zavod svetog Jeronima u Rimu nazvan je po ovom svecu.

Glagoljaši su pripisivali glagoljicu sv. Jeronimu pa se njegov kult proširio na cjelokupnom hrvatskom prostoru. Godine 1248., na molbu senjskog biskupa Filipa, papa Inocent IV. potvrđuje uporabu glagoljice i narodnog jezika u bogoslužju čime je glagoljaštvo u okviru Zapadne crkve dobilo legitimitet i doživjelo velik uzlet.

Budući da se u tekućoj godini navršila 1600. obljetnica njegove smrti, cijela ova godina proglašena je *Godinom svetoga Jeronima*, a događanja vezana uz ovu obljetnicu dosegla su vrhunac koncem rujna i početkom listopada.

Hrvatsko-češko društvo obilježilo je u utorak 8. rujna u Češkom domu u Zagrebu 1600. godišnjicu smrti svetog Jeronima predavanjem na temu *Sveti Jeronim i Česi* koje je održao predsjednik HČD-a, povjesničar i bohemist Marijan Lipovac.

Hrvatska pošta pustila je 27. svibnja u optjecaj novu prigodnu poštansku marku 1600. obljetnica smrti svetog Jeronima. Motiv prikazan na marki (a možete ga vidjeti i u zaglavlju ovih *Novosti*) je sveti Jeronim sa slike autora Jacopa Tintoretta iz 16. stoljeća koja se nalazi na oltarnoj pali u župnoj crkvi Svetog Marka Evanđelista u Korčuli.

Splitsko-makarska nadbiskupija i Splitsko-dalmatinska županija svečano su proslavile ovaj jubilej od 24. do 30. rujna. U Splitu je održan Međunarodni znanstveni skup o sv. Jeronimu pod nazivom *Sanctus Hieronymus Dalmatiae vir illustris* na kojem su sudjelovali i znanstvenici sa Staroslavenskog instituta: Vesna Badurina Stipčević, Ivan Botica i Kristijan Kuhar.

Nakon otvaranja znanstvenoga skupa u dvorištu Nadbiskupskog ordinarijata u Splitu predstavljen je kip sv. Jeronima i prigodna izložba o njegovu nastanku. Naime, kip je trebao povodom 1600 godina od smrti sv. Jeronima biti postavljen u Svetoj zemlji. No pandemija je sve zaustavila i tako je ovo umjetničko djelo ostalo u Hrvatskoj.

U utorak 29. rujna u samostanu sv. Frane na Obali u Splitu održana je medijska promocija knjige *Svetom Jeronimu posvećeno*, a na splitskom Medicinskom fakultetu priređena je svečana akademija na kojoj se nazočnima, među inima, obratio i kardinal José Tolentino Calaça de Mendonça, arhivist i bibliotekar svete Rimske Crkve, održavši predavanje o sv. Jeronimu.

Spomen-knjiga *Svetom Jeronimu posvećeno* predstavljena je nekoliko dana kasnije i u Šibeniku u samostanu sv. Frane. Poveznica ove knjige sa samostanom sv. Frane u Šibeniku jest inkunabula *Vita epistole de sancto Hieronymo vulgare*, objavljena u Ferrari 1497. godine. Ovo je jedna od preko 160 inkunabula koje pripadaju fundusu knjižnice navedenog šibenskog samostana. To je ujedno i jedna od pet inkunabula pronađenih u tom samostanu koje govore o sv. Jeronimu. Šibenski samostan sv. Frane čuva hrvatsko nacionalno blago koje svjedoči o višestoljetnoj pismenosti i znanstvenom radu našega naroda.

Spomen-knjiga je predstavljena i zagrebačkoj javnosti u petak 2. listopada u dvorani sv. Franje na Svetom Duhu. Jedan od predstavljača bio je i dopredsjednik DPG-a, g. Juraj Lokmer, stručnjak za inkunabule, koji šibensku baštinsku knjižnicu obrađuje u posebnom prilogu objavljenom u knjizi.

Hrvatska rimska zajednica proslavila je u srijedu 30. rujna blagdan sv. Jeronima, nebeskog zaštitnika Hrvatske crkve i Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu. Ovogodišnje svečano euharistijsko slavlje u povodu velikog jubileja predvodio je kardinal Pietro Parolin, Državni tajnik Njegove Svetosti.

U Večernjem listu od nedjelje 4. listopada objavljen je veliki članak g. Marijana Lipovca o tome kako su Česi bili veliki štovatelji svetog Jeronima, kako je češka elita smatrala svoj narod potomcima Hrvata, te da češki jezik vuče hrvatsko porijeklo.

I za kraj, na poveznici <http://virtualna.nsk.hr/glagoljica/category/vremenska-lenta/> pogledajte vrlo lijepu i sadržajnu vremensku lentu na temu glagoljice koju je osmislila Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Neka Vas prate zdravlje, mir i dobro!

UREDNIKA

ՄԻՐԱ ԼԻՍՎԱՑ Mirna Lipovac

STRUČNI SURADNIK

ԴԱՐԿՈ ԶՅՐԻՆԻՇ Darko Žubrinić

ՄԻՐԱ

DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE

E-adresa: drustvoprijateljglagoljice@gmail.com

ՄԵՃԱՍՏՈՍՅ ԻՆՔՈՒՆԱԲՈՒԼԱՆԵՐԻ ԿՐԻՏԻԿԱԿԱՆՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆԵՐԻ

Web adresa: <http://www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mirma.html>